

Granskning av trygghet i skolan

Lunds kommun

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	4
2.1. Bakgrund	4
2.2. Syfte och revisionsfrågor	4
2.3. Genomförande och avgränsning	5
2.4. Revisionskriterier	5
3. Systematiskt kvalitetsarbete kring trygghet	6
3.1. Iakttagelser	6
3.2. Bedömning.....	10
4. Kränkande behandling och diskriminering	12
4.1. Iakttagelser	12
4.2. Bedömning.....	18
5. Ordningsregler	20
5.1. Iakttagelser	20
5.2. Bedömning.....	24
6. Åtterrapporering till nämnd	25
6.1. Iakttagelser	25
6.2. Bedömning.....	28
7. Uppföljning av tidigare rekommendationer	29
7.1. Iakttagelser	30
7.2. Bedömning.....	31
8. Slutsats	33
9. Källförteckning	36
10. Revisionskriterium	40
10.1. Kommunallagen	40
10.2. Barnkonventionen	40
10.3. Diskrimineringslagen	40
10.4. Skollagen.....	40

10.5. Skolverkets stödmaterial "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar" (2019).....	42
10.6. Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer	42

1. Sammanfattning

Granskningen syftade till att bedöma ändamålsenligheten i barn- och skolnämndens och utbildningsnämndens arbete för att skapa trygghet i skolan.

Det är vår sammanfattande bedömning att både barn- och skolnämnden och utbildningsnämnden bedriver ett till stor del ändamålsenligt arbete med att skapa trygghet i skolan. Bedömningen grundas på att det inom båda nämnders verksamheter genomförs analyser kring elevernas upplevelse av trygghet och studiero och att nämnderna har en ändamålsenlig uppföljning av skolornas trygghetsarbete. Vi bedömer dock att det finns vissa utvecklingsområden, vilka punktas nedan:

- ▶ Diskrimineringsgrunderna kopplas inte ihop med enskilda grundskolors och gymnasieskolors arbete och nuläge i planerna mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.
- ▶ Analysen av trivsel på skolorna inom barn- och skolnämndens verksamhet behöver utvecklas för att ligga till grund för insatser.
- ▶ Inom utbildningsnämndens verksamhet råder risk för olikvärdigt arbete på vissa skolor, där analys och insatser sker inom respektive program.
- ▶ Ordningsreglerna inom nämndernas verksamheter skiljer sig väsentligt på de olika skolorna i fråga om tilltal, omfattning och detaljnivå.

Kommunrevisionen genomförde under 2016 och 2017 granskningar kring kommunens hantering av kränkande behandling. Granskningarna påvisade behov av ett utvecklingsarbete och föranledde flera rekommendationer, vilka följts upp inom ramen för denna granskning. Vi bedömer att nämnden i stor utsträckning vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer. Vi bedömer dock att den kartläggning och analys som genomförs av elevers upplevelser av trygghet och studiero inte i tillräcklig omfattning ligger till grund för de insatser som genomförs. Vi menar att analysen av trivsel på skolorna behöver utvecklas. Därtill återstår en analys av varför det skiljer sig så mycket åt mellan den grundskolaskola som har flest antal respektive lägst antal anmälningar per 100 elever.

Vi rekommenderar barn- och skolnämnden att:

- ▶ Säkerställa en tillräcklig analys utifrån kartläggningar kring elevernas upplevelser av trygghet och studiero som kan ligga till grund för insatser. I detta ingår att utveckla analysen av skillnader mellan enheter.

Vi rekommenderar utbildningsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att det sker ett likvärdigt förebyggande arbete för att främja en god studiemiljö och trygghet inom skolorna.

Vi rekommenderar barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden att:

- ▶ Tillse att det sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder genom att koppla dessa till kartläggning och analys av elevernas upplevelser av trygghet och studiero.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet ska huvudmän inom skolan analysera nuläge och utifrån detta identifiera åtgärder och förbättringsområden. En del i detta handlar om att ha ett aktivt arbete mot diskriminering och kränkande behandling. En annan del handlar om att ha ordningsregler och arbeta för att främja studiero, samt om nödvändigt vidta disciplinära åtgärder.

Kommunrevisionen genomförde under 2016 och 2017 granskningar kring kommunens hantering av kränkande behandling. Granskningarna påvisade behov av ett utvecklingsarbete och föranledde flera rekommendationer. Skolinspektionen har därtill under hösten 2021 granskat huvudmannens¹ analyser av elevernas trygghet och bedömt att huvudmannen utifrån en systematisk uppföljning behöver utveckla dessa analyser.

Mot bakgrund av ovanstående har kommunrevisionen i sin risk- och väsentlighetsanalys identifierat nämndernas arbete med att skapa trygga skolor som ett riskområde, vilket ligger föremål för granskning.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om nämnderna har ett ändamålsenligt arbete för att skapa trygghet i skolan.

I granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- ▶ Görs kartläggningar och analyser kring elevernas upplevelser av trygghet och studiero utifrån Skolinspektionens bedömning?
- ▶ Finns ett ändamålsenligt förebyggande arbete för att främja en god studiemiljö och trygghet?
- ▶ Sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder?
- ▶ Finns ordningsregler för samtliga skolor och är dessa kända?
- ▶ Vilken återrapportering sker till nämnderna avseende skolornas trygghetsarbete?
- ▶ Har de rekommendationer som lämnades avseende arbetet med kränkande behandling tagits tillvara på ett tillfredsställande vis?

¹ Med begreppet huvudman avses den som driver skolorna. I denna rapport menas barn- och skolnämnden respektive utbildningsnämnden när begreppet huvudman används.

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts under perioden november 2022 - januari 2023.

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av det systematiska kvalitetsarbetet, styrdokument, nämndsprotokoll, kartläggningar, ordningsregler samt enkätresultat. Ett antal intervjuer har även genomförts, dels med nyckelpersoner på förvaltningsnivå och dels med ett urval av rektorer och nyckelpersoner på skolorna (se avsnitt 8). Det har också genomförts sammanlagt fyra gruppintervjuer med ett urval av förtroendevalda från nämnderna.

Granskade nämnder är barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se avsnitt 10.

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Barnkonventionen (2018:1197)
- ▶ Diskrimineringslagen (2008:567)
- ▶ Skollagen (2010:800)
- ▶ Skolverkets stödmaterial "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar" (2019)
- ▶ Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer

3. Systematiskt kvalitetsarbete kring trygghet

Avsnittet syftar svara på revisionsfrågan om det genomförs kartläggningar och analyser kring elevernas upplevelser av trygghet och studiero utifrån Skolinspektionens bedömning.

Revisionskriterium

Generellt om kvalitetsarbetet anges i skollagen att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Se vidare avsnitt 10.

3.1. Iakttagelser

3.1.1. Grundskolan

Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2021

Hösten 2021 genomfördes en kvalitetsgranskning av Skolinspektionen avseende de förutsättningar huvudmannen skapar för att eleverna ska få en likvärdig utbildning i grundskola och gymnasium. Skolinspektionen beslutade att ett utvecklingsarbete behövde inledas avseende arbetet med att analysera resultat för grundskolorna avseende trygghet. I beslutet anges att huvudmannen behöver utifrån en systematisk uppföljning samlat söka förklaringar till eventuella variationer i trygghetsresultat på olika skolor, för olika årskurser och för flickor och pojkar. Skolinspektionen begärde huvudmannens redovisning av åtgärder i maj 2022. Utifrån redovisningen bedömde Skolinspektionen att huvudmannens påbörjade arbete ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten i huvudmannens arbete vad gäller studieresultat och trygghet.

Kvalitetsarbete avseende trygghet

Huvudmannens åtgärder avseende trygghet efter Skolinspektionens beslut var att prioritera trygghet som ett område för uppföljning, numera är trygghet ett återkommande område som följs upp årligen. Utöver uppföljning genom elevenkäter, enheternas planer mot kränkande behandling samt uppföljning av anmälningar om kränkande behandling följer huvudmannen från och med läsåret 2021/2022 upp trygghet genom kvalitetsdialoger mellan rektor och utbildningschef. Resultatet från kvalitetsdialogerna syftar till att bidra till en fördjupad analys och adekvata åtgärder.

Förvaltningens ledningsgrupp har antagit ett material benämnt "Huvuddokument med bilagor" som anger grunderna i kvalitetsarbetet.² I dokumentet framgår att barn- och skolförvaltningen har tre prioriterade områden som årligen följs upp. Dessa är trygghet och studiero, närvarofrämjande arbete samt lärande, kunskapsutveckling och behörighet.

Grundskolerektorerna för kvalitetsdialoger tre gånger årligen, vilka syftar till att vara en summering av och dialog om verksamhetens resultat i förhållande till tillgängliga resurser. Ett av dessa tillfällen (årligen i mars/april) har trygghet och studiero som fokus.

Som underlag till dialogerna tas så kallade skolblad fram. Skolbladen är en sammanställning av tillgänglig statistik som visar på skolenhetens nyckeltal i förhållande till snittet för Lunds kommunala grundskolor. Områden som finns med är resultat från LUNK, vilket är Lunds kommuns ungdomsenkät som genomförs vartannat år (senast 2022) i åk 5 och 8 och gy åk 2, registrerade kränkingsärenden inklusive utredningstider och platser där de inträffade samt inlämnade klagomål som rör kränkande behandling. Från just LUNK:en hämtas tre olika frågor som rör trygghet och som återfinns i grundskolans skolblad liksom i tabell 1 nedan.

Tabell 1. LUNK, enkätsvar elevernas trygghet 2022.

(Samtliga svarande grundskolan)	Stämmer mycket bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Mycket dåligt
Jag känner mig trygg på lektionerna.	61%	35%	3%	1%
Jag känner mig trygg på rasterna.	60%	35%	4%	1%
De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt	48%	39%	10%	3%

Källa: Lunds kommun, LUNK 2022.

Det är en liten skillnad mellan elevernas upplevelse av trygghet på lektioner jämfört med raster. I den kommungemensamma kvalitetsrapporten för läsåret 20/21 framgår att ett gemensamt tema i skolenheternas planer mot diskriminering är arbete med att skapa en mer trygg och inkluderande rastmiljö. Åtgärder som vidtas

² Dokumentet är uppdaterat med de skrivningar i skollagen som trädde i kraft vid halvårsskiftet i år. Genom lagändringen förtydligas huvudmannens ansvar, för inte bara för att planera, följa upp och utveckla utbildningen, utan också att analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

är både fysiska anpassningar för att vissa platser inte ska upplevas som otrygga samt aktiviteter som syftar till att minska risken för konflikter mellan elever.

Skolinspektionens enkät ställer frågan om det finns elever respektive lärare/personal på skolan som den svarande är rädd för. Mellan 17-18 procent av eleverna, beroende på årskurs, svarar instämmande i påståendet att det finns elever på skolan som de är rädda för. Ungefär lika många har svarat att det finns vuxna på skolan som de är rädda för. En stor andel har svarat att de känner sig trygga i skolan men både i åk 5 och 9 är det 15 procent som inte svarat instämmande på att de känner sig trygga.

Tabell 2. Skolinspektionens enkät 2021, elevernas trygghet.

	Åk 5	Åk 9
I min skola finns det elever som jag är rädd för	17%	18%
I min skola finns det vuxna/personal jag som jag är rädd för	13%	20%
Jag känner mig trygg i skolan	85%	85%

Källa: Skolinspektionen.

Tillsynsärenden och klagomål

Kvalitetsrapporten på huvudmannanivå för grundskolan har ett avsnitt om klagomål och tillsynsärenden. Där framgår det att barn- och skolförvaltningen under läsåret 20/21 tog emot och handlade sammanlagt 14 ärenden från Skolinspektionen varav fem ärenden från Barn- och elevombudet (BEO). I två av totalt tio avslutade ärenden har Skolinspektionen eller BEO beslutat om föreläggande, i ett av dessa fall gällde ärendet kränkande behandling. Vidare har BEO framställt skadeståndsanspråk i två ärenden då huvudmannen brutit mot förbudet i skollagen om att personal inte får utsätta barn eller elever för kränkande behandling. Barn- och skolnämnden har i båda ärendena vitsordat det skadeståndsanspråk som BEO framfört å det berörda barnet och den berörda elevens räkning.

Vidare har barn- och skolförvaltningen under läsåret 20/21 tagit emot och utrett 52 klagomål på utbildning. Av de 52 klagomål som mottogs gällde 21 hantering av ärenden som rör kränkande behandling.

3.1.2. Gymnasieskolan

Skolinspektionens tillsyn av Gymnasieskolan Vippan och skolans utvecklingsarbete

Inom utbildningsnämndens verksamhet genomfördes en så kallad regelbunden tillsyn av Skolinspektionen samt en särskild tillsyn på Gymnasieskolan Vipan år 2018. Skolinspektionen bedömde att utbildningen vid Vipan inte utformades på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkrades en skolmiljö som präglades av trygghet och studiero. Utbildningsförvaltningen svarade att Vipan skulle åtgärda bristerna genom en översyn av skolans värdegrundsarbete, varav trygghet, studiero och kränkande behandling är en del av. Vipan upprättade en plan för värdegrundsundervisningen, utökade kartläggningen av studiero, trygghet och kränkande behandling med trygghetsvandringar samt framtagande av analysstöd för att förbättra analysen av kartläggningen och planering av insatser. Vidare reviderade Vipan rutinen för anmälan av kränkande behandling och tog fram ett handledningsmaterial för vad kränkande behandling och diskriminering är och hur man anmäler. Vid intervju uppges att tillsynen och arbetet på Vipan resulterade i förändringsarbete för samtliga skolors arbete med trygghet och studiero. Exempelvis genomförs numera trygghetsvandringar årligen på skolorna för att kartlägga elevernas upplevelse av trygghet. Vid uppföljning av åtgärder 2019 konstaterade Skolinspektionen att bristerna avhjälpes.

Gymnasieskolan Vipan arbetar löpande med ett specifikt projekt, vid namn "Backa". Materialet riktar sig till både elever och personal. Upplägget består av fyra pass per årskurs på fyra olika teman: normer & kön, sexuella trakasserier, relationer och samtycke. Passens syfte är att ge eleverna mer kunskap om normer och hur de kan höra ihop med sexuella trakasserier och kränkningar samt hur alla tillsammans på skolan kan bygga upp en främjande kultur utan trakasserier och kränkningar.

Kvalitetsarbete kring trygghet

Elevernas upplevelse av trygghet och studiero kartläggs genom Lunds kommuns ungdomsenkät som genomförs varje år i gymnasiets åk 2 samt anmälningar om kränkande behandling. Utöver det tar förvaltningen även del av Skolinspektionens enkät som innehåller frågor kopplat till trygghet och studiero. Uppföljning av trygghet och studiero återfinns i skolornas planer mot kränkande behandling, vilka även förvaltningen tar del av.

I tabellen nedan redovisas elevernas svar på Skolinspektionens enkät som är kopplat till trygghet.

Tabell 3. Skolinspektionens enkät 2021, elevernas trygghet.

Gy åk 2	
I min skola finns det elever jag som jag är rädd för	9%
I min skola finns det vuxna/personal jag som jag är rädd för	9%

Jag känner mig trygg i skolan

93%

Källa: Skolinspektionen.

Samtliga skolors kvalitetsanalyser innehåller uppföljning utifrån nämndens utvecklingsområde att förbättra arbetet med att säkerställa trygghet och studiero för alla elever, genom ett välfungerande elevhälsoarbete och arbetsmiljöarbete. Samtliga skolor utom en har uppgett att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. En av skolorna har angett delvis. I en kvalitetsanalys anges att skolan har ett välkomstprogram för nya elever som används för att skapa trygghet och i en annan kvalitetsanalys anges att klassrumsplacering säkerställer trygghet och studiero. Den skola som har svarat att trygghet och studiero delvis säkerställs anger vilka utvecklingsinsatser som ska vidtas för att förbättra arbetet. Exempelvis ska trygghetsvandringar genomföras för att kartlägga otrygga platser och stärka vuxennärvaron utanför klassrummen.

Förvaltningsledningen har analysdagar två gånger per termin där de följer upp resultatet av kartläggningarna och ser över utvecklingsområden. Exempelvis har förvaltningsledningen uppmärksammat många anmälningar om kränkande behandling kopplat till etnicitet, vilket enligt uppgift resulterat i att det ska genomföras en utbildningsinsats kring etnicitet och hur man arbetar mot kränkningar inom det området för samtliga skolledare läsåret 2022/2023.

Vid intervjuer framkommer att det skiljer sig mellan skolenheterna i hur gemensamt de arbetar på skolan för att öka tryggheten och studieron. På vissa skolor arbetar rektorer för de olika programmen gemensamt kring elevhälsoplan och mentorshjul. På en annan skola sker det förebyggande arbetet framförallt inom respektive program där biträdande rektor samarbetar med sitt elevhälsoteam, insatser som vidtas inom det förebyggande arbetet blir då specifika för programmet och sker inte på hela skolan.³ På en av skolenheterna har biträdande rektorer arbetat gemensamt med alla elevhälsoteamen för att säkerställa ett likvärdigt förebyggande arbete, genom att teamen fick diskutera framgångsfaktorer i det förebyggande arbetet som de gemensamt skulle arbeta vidare med.

3.2. Bedömning

Det är vår bedömning att barn- och skolnämnden bedriver ett delvis ändamålsenligt arbete med att kartlägga, analysera samt förebygga och att främja en god studiemiljö och trygghet. Vi grundar vår bedömning på att det genom LUNK och lokala trivselenkäter, så väl som genom klassråd och andra forum där eleverna får komma till tals en möjlighet för rektor att kartlägga hur eleverna upplever sin skolvardag med avseende på studiero och trygghet. Klassråd och andra forum är ett gott komplement till olika enkäter där samtliga elever ges möjlighet att anonymt ge

³ I faktagranskning tillkommer att det förebyggande arbetet sker på hela skolan. Granskare har dock inte mottagit underlag som understödjer denna beskrivning.

sin syn på sin skolsituation. Dessa undersökningar bedöms dock inte i tillräcklig omfattning ligga till grund för de insatser som genomförs. Flera av skolorna skriver i sina planer att trivseln på skolan generellt är god vilket säkert stämmer men bilden behöver fördjupas och beläggas med statistisk och det får inte medför att de problem som finns och den diskriminering som förekommer inte synliggörs.

Det är vår bedömning att utbildningsnämnden bedriver ett till stor del ändamålsenligt arbete med att kartlägga, analysera samt förebygga och att främja en god studiemiljö och trygghet. Vi grundar vår bedömning på att kartläggning av elevernas studiero och trygghet sker genom LUNK, Skolinspektionens enkät och skolornas planer mot kränkande behandling. Vi noterar därtill att resultatet av kartläggningen analyseras i skolornas kvalitetsanalyser och att det upprättas riktade insatser utifrån resultatet. Dock bedömer vi att det råder en risk för likvärdighet i arbetet då vissa program på vissa skolor bedriver ett eget arbete med trygghet och studiero utan vidare samarbete med övriga program på skolan. Vi är medvetna om att olika program kan ha olika behov av utvecklingsarbete men menar på att det är av vikt att skolan genomför en gemensam kartläggning och vidtar eventuella gemensamma insatser utifrån behov för att säkerställa ett likvärdigt arbete på skolan.

4. Kränkande behandling och diskriminering

Avsnittet syftar svara på revisionsfrågan om det finns ett ändamålsenligt förebyggande arbete för att främja en god studiemiljö och trygghet. Därtill på frågan om det sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder.

Revisionskriterium

Huvudmannen ska, enligt bestämmelser i skollagen, se till att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Vidare ska huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Enligt diskrimineringslagen (2008:567) får den som bedriver verksamhet enligt skollagen inte diskriminera något barn eller någon elev. Om en utbildningsanordnare får kännedom om att ett barn eller en elev i samband med verksamheten anser sig ha blivit utsatt för trakasserier är utbildningsanordnaren skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserier och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier i framtiden. Se vidare avsnitt 10.

4.1. Iakttagelser

4.1.1. Grundskolan

Planer mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

Från förvaltningens årshjul framgår att varje år i september ska varje skolenhet fastställa en plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Vi har tagit del av planer både läsåret 21/22 och 22/23 för de tre enheter som ingått i urvalet. Samtliga enheter har uppdaterade planer för innevarande läsår som följer en gemensam struktur. Samtliga skolor har också publicerat innevarande års plan på skolans webbplats. En grundskoleenhet inom förvaltningen saknar i nuläget en uppdaterad plan innevarande läsår. Det framgår från den anmälan av beslut om planer som barn- och skolnämnden tog del av i november i år.

Planerna följer en gemensam struktur med generell information om ansvar, definitioner och lagstiftningen. Strukturen är enligt uppgift framtagna för att skapa likvärdiga förutsättningar och stöd. De skolspecifika delarna omfattar totalt en till två sidor, där dels föregående års arbete och nuläge beskrivs. Dels analys och åtgärder för kommande år.

Endast en av de planer från läsår 22/23 vi tagit del av inkluderar faktiska statistiska beskrivningar i nulägesdelen utan det är vanligt med oprecisa beskrivningar som "skolan upplevs generellt som trygg" eller "Kartläggningen, som genomförts via gruppsamtal, enskilda samtal, enkäter och trygghetsvandring visar att skolan till största delen upplevs som en trygg och lugn miljö där man respekterar varandra."

I mallen finns en struktur med mål, aktiviteter, förväntade resultat och metod för utvärdering, men den strukturen används inte i alla planer. Åtgärderna är i flera fall istället ospecifika med mål som "Alla elever ska respektera varandra" eller "ökat elevinflytande" och åtgärder som "genomföra trivselenkät och diskutera resultatet med eleverna".

Grundskolornas planer innehåller också en del där samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder) förklaras samt att det ges flera exempel på varje grund hur trakasserier eller diskriminering kan ta sig uttryck.

Alla skolenheter ska även upprätta en plan för enhetens trygghets- och säkerhetsarbete. Planerna består av en mall med fast text med möjlighet att lägga till enhetsspecifika delar. Planen omfattar olika krissituationer såsom hot, misshandel och våld, elevers försvinnande men också inbrott, stöld eller skadegörelse. Från mallen framgår inte något om när eller hur planen ska uppdateras. Enligt uppgift är planen ny och uppdatering av planen kommer ske i samband med uppdatering av planerna mot kränkandebehandling årligen i september.

System för anmälan och utredning av kränkande behandling

Under läsåret 20/21 implementerades det digitala systemet DF Respons för hantering av grundskolans ärenden gällande kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier. Till stöd för arbetet finns en rutinbeskrivning och ärendehantering för kränkande behandling samt en checklista. Det finns också särskilda rutiner och manualer för hur anmälningar som rör barn med skyddade personuppgifter hanteras (i diarieföringssystemet W3D3).

Från rutinbeskrivningen framgår att rektor senast andra arbetsdagen efter det att en anmälan upprättats ska ta del av själva anmälan via systemet. Samtidigt som det sker underrättas huvudmannen automatiskt. I rutinbeskrivningen framgår sedan vad som händer och vem som ansvarar. Bland annat framgår att utredning ska färdigställas skyndsamt och bör vara klar inom fem arbetsdagar. I ett särskilt avsnitt beskrivs vad som gäller om anmälan rör kränkning av personal mot en elev.

Från intervjuerna med rektorerna framgår att de inte har en samstämmig syn på vad som ska anmälas. Någon menar att anmälningarna inte får ta för mycket tid från det pedagogiska arbetet i skolan. Vid intervju med förvaltningsledningen framkommer att de är medvetna om att antalet anmälningar (omräknat till antal anmälningar per elev) skiljer sig kraftigt åt mellan skolor. Och att det gett anledning att fundera över om det är så, på vissa skolor, att allt som inträffar inte anmäls.

Från statistik om samtliga granskningsanmälningar under 2021 (både i DF respons och W3D3) som vi tagit del av framgår att antalet anmälningar omräknat i per 100 elever varierar mellan 1,7 stycken till 79 stycken, mellan den grundskola som har lägst antal och den grundskola som har högst antal anmälningar. Snittet för Lund kommuns grundskolor är 17 anmälningar per 100 elever under 2021.

Det digitala systemet beskrivs vid intervjuer och underlag både ha höjt kvaliteten och förenklat ärendehantering. Exempelvis anses dokumentationen mer tillgänglig då den finns digitalt och också mer tillförlitlig genom att det går att se datum för när olika delar av utredningen har genomförts.

Vid intervjuer meddelas att förvaltningen planerar för digitala utbildningar i hur skolorna ska jobba med kränkingsanmälningar och registrering av desamma i DF Respons. Utbildningarna kommer att rikta sig till skolpersonal och ska genomföras under våren 2023.

Elevernas upplevelser av kränkande behandling

I LUNK ställs en fråga som visar på i vilken utsträckning eleverna har känt sig trakasserade av andra elever (till exempel fått knuffar, blivit hotade, blivit kallade elaka saker) under detta läsår, utifrån de olika diskrimineringsgrunderna. Eleverna har om de svarat att de känt sig utsatta haft möjlighet att ange mer än ett svarsalternativ. Totalt är det 11 procent av eleverna som fyllt i att de känt sig trakasserade.

Tabell 4. Trakasserier av andra elever

(Samtliga svarande grundskolan)	Andel svarande
Jag har inte känt mig trakasserad	89
Etnisk tillhörighet (pga. ursprung)	3
Funktionsnedsättning	2
Kön	3
Könsöverskridande identitet eller uttryck	2
Religion eller annan trosuppfattning	2
Sexuell läggning	2
Ålder	2

Källa: LUNK 2022, barn- och skolförvaltningen.

I enkäten ställs också en likalydande fråga kring om eleven har känt sig trakasserad av skolpersonal. 4 procent (74 elever) har fyllt i att de känt sig trakasserade utifrån en eller flera av diskrimineringsgrunderna av personal. Vanligaste svaret är kön, vilket fyllts i av 1,4 procent av de svarande. Gällande elevernas upplevelser av

skolpersonalen ställs inte bara fråga om eleven känt sig trakasserad utan också om eleven känt sig diskriminerad (inte fått samma möjligheter eller rättigheter) under läsåret. Dubbelt så många, totalt 8 procent, stämmer in i påståendet om att de varit utsatta för diskriminering jämfört med trakasserier. 92 procent av eleverna tar avstånd från påståendet att de känt sig diskriminerade. Av de åtta procent (157elever) som fyllt i att de känt sig diskriminerade har angett en eller flera alternativ. Bland dessa är de vanligast kön vilket knappt fyra procent av de svarande angett. Näst vanligast är ålder (drygt 2 procent).

Slutligen ställs en fråga om eleven under läsåret har känt sig kränkt på grund av andra anledningar än kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. 88 procent av grundskoleleverna har fyllt i att de inte gjort det medan 10 procent svarat att de känt sig trakasserade av en annan elev och 2 procent av skolpersonal.

Eleverna får i LUNK också ta ställning till påståendet "De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt (att någon varit elak mot en elev)". Totalt instämmer 87 procent av grundskoleeleverna medan 13 procent tycker att påståendet stämmer ganska dåligt eller mycket dåligt.

4.1.2. Gymnasieskolan

Planer mot kränkande behandling och diskriminering

Vi har tagit del av skolornas planer mot kränkande behandling och diskriminering. Planerna följer inte en gemensam mall och struktur. Samtliga planer utom en innehåller dock följande:

- ▶ Definition av vad kränkande behandling är.
- ▶ Vilka diskrimineringsgrunder som finns.
- ▶ Skolans specifika insatser under året.
- ▶ Utvärdering av förebyggande arbete och åtgärder från föregående läsår.

En av planerna innehåller endast beskrivning av syfte och mål med planen, hur risker för kränkande behandling analyseras, hur skolan arbetar förebyggande samt åtgärdstrappa vid kränkning. I övrigt noterar vi följande skillnader mellan planerna:

- ▶ I vissa planer återfinns mer detaljerad information om diskrimineringsgrunderna än i andra planer.
- ▶ Tre av planerna innehåller information om lagstiftning avseende kränkande behandling i skolan.
- ▶ Tre av planerna innehåller riktlinjer och rutiner för anmälan av kränkande behandling.
- ▶ Två av planerna innehåller information om hur planen tagits fram och kommunicerats till lärare och elever.
- ▶ En av planerna innehåller mål för arbetet.

- ▶ Två av planerna innehåller rutiner för akuta situationer.
- ▶ En av planerna innehåller rutiner för utredning, dokumentation och uppföljning av insatser.

Likt grundskolans planer är det få planer som innehåller faktiska statistiska beskrivningar av hur det ser ut i skolan utifrån kartläggning av tryggheten, utan det är vanligt med svepande beskrivningar så som "Eleverna tycker att skolan generellt har trygga miljöer". I vissa fall finns dock nulägesbeskrivningar avseende tryggheten på skolan som innehåller statistik från kartläggningen.

System för anmälan och utredning av kränkande behandling

Likt grundskolan använder utbildningsförvaltningen det digitala systemet DF Respons för hantering av ärenden gällande kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier.

Utvecklingsstrategen på förvaltningen går igenom anmälningarna veckovis för att kontrollera vilken typ av ärenden som inkommit och vid allvarligare ärenden höra av sig till rektor och erbjuda stöd i hanteringen. Om rektor har behov av stöd så blir förvaltningsjuristen inkopplad för bedömning i ärendena. Enligt intervjuade från förvaltningen är cirka hälften av de anmälningar som inkommer en kränkning efter bedömning. Intervjuade upplever att det digitala systemet har underlättat hanteringen av anmälningar avseende kränkande behandling och utgör ett gott stöd, då det tydligt framgår i systemet hur anmälningarna ska hanteras och att rektorer får påminnelser på mail om ärenden som säkerställer att ärendet utreds och avslutas i tid. Eftersom utvecklingsstrategen även kontrollerar vilka ärenden som inkommit så kontakter hon rektor om det inte påbörjats en utredning inom tre dagar efter att ärendet inkommit. Systemet synliggör även om samma person eller grupp av personer återkommer i flera ärenden. I sådana fall brukar förvaltningsjuristen kopplas in.

Från statistik om samtliga granskningsanmälningar under perioden augusti 2021 till maj 2022 som vi tagit del av framgår att antalet anmälningar omräknat i per 100 elever varierar mellan 2 till 8 stycken, mellan den skola som har lägst antal och den skola som har högst antal anmälningar. Snittet för Lunds kommuns gymnasieskolor är 3 anmälningar per 100 elever under perioden.

Intervjuade från förvaltningsledningen har uppmärksammat skillnader mellan skolenheterna när de följt upp statistiken avseende kränkande behandling. Skillnaderna kopplas till att elever på de högskoleförberedande programmen har stort fokus på sin utbildning och därav sker det färre kränkningar inom dessa program. På en av de intervjuade skolorna förekom ett flertal kränkningsärenden under en period som kunde kopplas till ett program på skolan. Efter utredning resulterade det i att programmet integrerades i ett annat program på skolan för att bland annat motverka en kultur som noterats på programmet kunde fortgå.

Elevernas upplevelser av kränkande behandling

I LUNK ställs en fråga om eleverna har blivit diskriminerade, trakasserade eller kränkta av skolpersonal respektive elever under det senaste läsåret, där 6 procent uppger ja på båda frågor. Elever som har svarat ja har haft möjlighet att svara på vilken grund de har blivit utsatta. De som svarat att de blivit utsatta av elever anger olika grunder, vilka redogörs för i tabell 5.

Tabell 5. Trakasserier av andra elever

(samtliga svarande grundskolan)	Andel svarande
Etnisk tillhörighet (pga. ursprung)	25
Funktionsnedsättning	15
Kön	20
Könsöverskridande identitet eller uttryck	16
Religion eller annan trosuppfattning	11
Sexuell läggning	16
Ålder	7

Källa: LUNK 2022, utbildningsförvaltningen.

Skolorna anger olika exempel på hur de arbetar utifrån diskrimineringsgrunderna:

- ▶ En skola har anställt en sexolog på 50 procent utifrån läroplanens nya skrivelse om samtycke.
- ▶ Ämnesgrupper arbetar tillsammans med skolbiblioteket för att sätta ihop paket med böcker som belyser exempelvis rasism och HBTQ-frågor, som sedan diskuteras i klassen.
- ▶ Uppmärksammat mönster utifrån kartläggningen av sexuella kränkningar och ohälsosamma förhållanden.
- ▶ Värdegrundsprogram för att öka tryggheten på skolan.

Det finns vid granskningens tidpunkt ingen gemensam process för hur skolorna ska arbeta utifrån den nya skrivningen om samtycke.

När det framkommit kränkningar på sociala medier har det exempelvis hanterats genom information till föräldrar på föräldramöten eller att lärare tillsammans med skolbiblioteket och kuratorer satt ihop en utbildning kring nätbeteende. Vid intervju uppges att nätkränkningar framförallt hanteras på förekommen anledning. Vissa

lyfter att det finns behov av att informera vårdnadshavare ytterligare om nätkränkningar.

4.2. Bedömning

Vi bedömer att det är positivt att alla grundskolor i urvalet har uppdaterade planer mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier samt att dessa finns tillgängliga på skolornas webbplatser. Från uppföljningen till nämnden kan utläsas att det totalt är en skolenhet i kommunen som saknar en uppdaterad plan. Dock bedömer vi det som en brist att uppföljningen av föregående års insatser samt beskrivning av nuläget är mycket kortfattad och i något fall sker ingen uppföljning alls. Planerna innehåller inte beskrivningar av nuläget, utifrån exempelvis de resultat som finns i skolbladen kring trygghet eller utifrån faktisk statistik om antalet kränkningar, i annat än i ett fall, utan beskrivningarna är svepande. Vidare är vår bedömning att det inte går att bedöma om det på grundskolorna sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder då det som dokumenteras och följs upp i planerna mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är allt för allmänt beskrivet. De definitioner och exempel som finns i grundskolornas mall och därmed i samtliga granskade planer bedöms som tydliga och relevanta. De omfattar dessutom samtliga sju diskrimineringsgrunder och tar upp relevanta exempel på så väl diskriminering som trakasserier som kan förekomma utifrån diskrimineringsgrunderna. Dock kopplas det på intet sätt ihop med den enskilda grundskolans arbete och nuläge vilket bedöms som en brist. Även frågan om varför det skiljer sig så mycket åt mellan den skola som har flest antal anmälningar per 100 elever (79 stycken) och den skola som har lägst antal anmälningar per 100 elever (1,7 stycken) behöver ägnas större uppmärksamhet. Risken finns att förhållandet inte bara speglar en skillnad i det faktiska antalet kränkningar utan också olika syn på vad som ska anmälas. Det är vår bedömning att nämnden behöver vidta åtgärder för att säkerställa att alla skolor följer vad som gäller enligt skollagen för kränkningar, att om en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skolans personal skyldig att anmäla detta till rektorn. Det är alltså elevens upplevelse som ska avgöra, inte personalens bedömning.

Vi bedömer det som positivt att alla gymnasieskolor har uppdaterade planer mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Likt för grundskolan bedömer vi dock att det är en brist att uppföljningen av föregående års insatser samt beskrivning av nuläget är mycket kortfattad och i något fall sker ingen uppföljning alls. Vidare är vår bedömning att det inte går att bedöma om det på gymnasieskolorna sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder då det som dokumenteras och följs upp i planerna mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är allt för allmänt beskrivet. De definitioner och exempel som finns i gymnasieskolornas planer bedöms som tydliga och relevanta. De omfattar dessutom samtliga sju diskrimineringsgrunder och tar upp relevanta exempel på så väl diskriminering som trakasserier som kan förekomma utifrån diskrimineringsgrunderna. Så som i grundskolan kopplas

diskrimineringsgrunderna inte ihop med enskilda gymnasieskolors arbete och nuläge vilket bedöms som en brist.

5. Ordningsregler

Avsnittet syftar svara på om det finns ordningsregler för samtliga skolor och om dessa är kända.

Revisionskriterium

I skollagen anges att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna men det är rektor som beslutar om desamma. Ordningsreglerna och hur de följs, ska sedan ett tillägg i skollagen som började gälla 1 augusti 2022, regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska vid behov omarbetas. Se vidare avsnitt 10.

5.1. Iakttagelser

5.1.1. Grundskolan

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av ordningsregler, ibland benämnda trivselregler, för drygt fem grundskoleenheter. Vissa skolors regler är mer generella exempelvis med skrivningar som "Vi förväntar oss att du som elev bidrar till en lugn skolmiljö genom att komma i tid till undervisningen och att du har med dig rätt utrustning till lektionerna." medan andra skolors ordningsregler på samma område anger en rad mer detaljerade punkter på samma område, nämligen:

- ▶ Skolan är en arbetsplats. Alla måste komma i tid och ha rätt material med sig.
- ▶ På lektionerna uppför vi oss på ett sådant sätt att alla kan få arbetsro.
- ▶ Alla former av fusk är förbjudet.
- ▶ Förstört eller förlorat läromedel ska ersättas.
- ▶ Ingen får gå in i klassrummet förrän undervisande lärare har anlänt.
- ▶ Ytterkläder och mössor eller kepsar får man inte ha på sig under lektionstid.
- ▶ Godis, läsk och tuggummin är inte tillåtet i klassrummet.
- ▶ Ställ upp stolarna efter sista lektionen.
- ▶ När skolk upptäcks kontaktas hemmet omgående via Skola24

En av skolorna har ordningsregler som inkluderar vårdnadshavarna. Under rubriken "Vi förväntar oss att du som vårdnadshavare" listas åtta punkter. Det rör sig om dels attityder, att du "engagerar dig i ditt barns skolgång" eller "tar kontakt med ditt barns lärare om något särskilt händer" dels om mer administrativa rutiner som gäller information via lärplattformen Unikum eller sjukanmälan via Skola24. I slutet av dokumentet finns en talong vilken ska lämnas påskriften till mentor där elev och vårdnadshavare skriver under på att de pratat om skolans regler och policydokument tillsammans.

En källa till information om hur elever och lärare upplever sin skolvardag är Skolinspektionens enkät. Skolinspektionen konstruerar utifrån svaren indexvärden för elva olika områden, så som utmaningar, delaktighet och inflytande, studiero och 20

trygghet. I tabell 6 syns hur eleverna i Lund ligger till i förhållande till samtliga medverkande skolor i enkätomgången.

Tabell 6. Skolinspektionens enkät till elever 2021, indexvärden.

	Åk 5 Lund	Åk 5 samtliga medverkande skolor	Åk 9 Lund	Åk 9 samtliga medverkande skolor
Ordningsregler	6,7	6,9	5,0	5,1
Studiero	4,7	5,1	5,4	5,4
Trygghet	8,0	8,2	7,6	7,7
Förhindra kränkningar	7,7	7,9	6,3	6,5

Källa: Skolinspektionen.

Av tabell 6 framgår att Lunds kommuns skolor ligger i nivå med riksnittet alla områdena och både för årskurs fem och nio.

Tabell 7. Skolinspektionens enkät 2021, ordningsregler.

	Åk 5	Åk 9
I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns	59%	49%
Mina lärare ser till att ordningsreglerna på skolan följs	89%	69%
I min skola är vi elever med och bestämmer vilka ordningsregler vi ska ha	*	30%

Källa: Skolinspektionen. Siffrorna är totalt andel elever som svarat "stämmer helt och hållet" eller "Stämmer ganska bra". På varje fråga finns dessutom svarsalternativen "Stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls" samt "Vet ej". * Frågan ställs inte till elever i åk 5.

Från enkätsvaren kan utläsas att det är eleverna i åk 9 som i lägst utsträckning instämmer i att ordningsreglerna följs och att lärare reagerar på om de inte följs.

Det är svårt att veta vad eleverna lägger i "[är] med och bestämmer" om ordningsreglerna. Får de vara med i processen men det är rektor är den som fattar beslutet eller känner de sig inte alls delaktiga? LUNK-enkäten ställer inte heller några specifika frågor om ordningsreglerna i skolan.

5.1.2. Gymnasieskolan

Juridisk vägledning kring ordningsregler och disciplinära åtgärder

Nämnden har beslutat om en juridisk vägledning angående arbetet med ordningsregler och disciplinära åtgärder i gymnasie- och gymnasiesärskolan 2019. Syftet med vägledningen är att informera om gällande regelverk samt redovisa överenskomna rutiner för arbetet med att säkerställa en korrekt och likvärdig tillämpning av lagstiftningen rörande ordningsregler och disciplinära åtgärder.

Av vägledningen framgår vilka disciplinära åtgärder som får användas: utvisning och kvarsittning, omhändertagande av föremål samt efter utredning skriftlig varning, tillfällig placering i annan klass, tillfällig placering i annan skolenhet och avstängning från delar av eller hela utbildningen. Beslut om avstängning får fattas om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse samt efter utredning av rektor. Det anges att avstängning är en yttersta åtgärd som enbart får användas när andra åtgärder bedöms vara otillräckliga.

I delegationsplan för utbildningsförvaltningen framgår att nämndsordförande har befogenhet att besluta om avstängning av elev längre än två veckor efter hörande av presidiet. Vad gäller övriga åtgärder mot kränkande behandling så har förvaltningschef befogenhet att vidta sådana och vidaredelegera uppgiften.

Skolornas ordningsregler

I den juridiska vägledningen angående bland annat arbetet med ordningsregler anges att det på varje skola ska tas fram ordningsregler tillsammans med eleverna. Elevhälsan ska konsulteras om ordningsreglerna men det är rektor, efter samråd med personalen, som bestämmer vilka ordningsregler som ska gälla på skolan. Ordningsreglerna ska revideras en gång per läsår och vid behov.

Vid intervjuer uppges att ordningsreglerna på en skola diskuteras i respektive klass på mentorstiden och sedan i årskursråden med elevskyddsombuden. På en annan skola presenterar mentorer ordningsreglerna i början på läsåret, i övrigt är det sällan de diskuteras med eleverna.

Vi har tagit del av ordningsregler från gymnasieskolor. Likt grundskolan är vissa ordningsregler för gymnasieskolan mer generella med skrivningar som exempelvis "Vi värnar om gott kamratskap, ömsesidig respekt, positiv attityd, goda arbetsinsatser och trivsamt arbetsmiljö" eller att "Alla ska känna sig trygga i att framföra sina åsikter och ingen ska utsättas för kränkande behandling". Andra ordningsregler innehåller mer detaljerade punkter som exempelvis:

- ▶ Skolans lokaler ska hållas rena. Skräpa inte ner - använd de papperskorgar som finns utplacerade, både inom- och utomhus.
- ▶ Mobiltelefoner och musikspelare ska vara ljudlösa och undanlagda, såvida telefonen inte används som ett redskap i undervisningen. Detta kommer du överens om med läraren.

- ▶ Ingen mat eller dryck i klassrummet (vatten är undantaget).
- ▶ Efter skoldagens sista lektion ska stolarna sättas upp på borden, fönster stängas och belysningen släckas.

Vissa skolors ordningsregler anger konsekvenser vid brott av ordningsregler. Av en skolas ordningsregler framgår att åtgärder vid brott mot reglerna är i första hand samtal på olika nivåer beroende på hur allvarlig förseelsen är. Samtalen ska leda till aktiva åtgärder för att lösa ett problem. Om en elevs uppförande kan antas inverka skadligt på andra elever eller det finns andra särskilda skäl kan en elev stängas av från undervisningen.

Elevernas upplevelse av trygghet och studiero återfinns som sagt bland annan i Skolinspektionens enkät. Skolinspektionen konstruerar utifrån svaren indexvärden för elva olika områden, så som utmaningar, delaktighet och inflytande, studiero och trygghet. I tabell 8 syns hur eleverna i Lund ligger till i förhållande till samtliga medverkande skolor i enkätomgången 2021.

Tabell 8. Skolinspektionens enkät till elever 2021, indexvärden.

	Gy åk 2 Lund	Gy åk 2 samtliga medverkande skolor
Ordningsregler	6,4	6,3
Studiero	7,0	6,6
Trygghet	8,6	8,3
Förhindra kränkningar	7,5	7,5

Källa: Skolinspektionen.

Av tabell 8 framgår att Lunds kommuns skolor ligger i nivå med riksnittet vad avser ordningsregler och förhindra kränkningar. Vidare ligger Lunds kommuns skolor något högre än riksnittet vad avser studiero och trygghet.

Skolinspektionen jämför också indexvärdena för Lund med senast kommunen deltog, 2019. För gymnasiets årskurs 2 gäller att samtliga indexvärden haft en positiv utveckling mellan 2019 och 2021. Förändringarna ligger i spannet +0,3 till +0,8 punkter.

Tabell 9. Skolinspektionens enkät 2021, ordningsregler.

Gy åk 2	
I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns	77%
Mina lärare ser till att ordningsreglerna på skolan följs	81%
I min skola är vi elever med och bestämmer vilka ordningsregler vi ska ha	40%

Källa: Skolinspektionen. Siffrorna är totalt andel elever som svarat "stämmer helt och hållet" och "Stämmer ganska bra". På varje fråga finns dessutom svarsalternativen "Stämmer ganska dåligt och stämmer inte alls" samt "Vet ej".

Tabellen ovan visar att en stor andel elever upplever att lärare ser till att ordningsreglerna följs på skolan. Dock är det något färre som upplever att eleverna följer ordningsreglerna. Vidare framgår att under hälften av eleverna uppgett att de är med och bestämmer vilka ordningsregler de ska ha på skolan.

5.2. Bedömning

Vi bedömer att grundskolornas ordningsregler skiljer sig väsentligt i fråga om tilltal, omfattning och detaljnivå. I ett fall inkluderar ordningsreglerna även förväntningar på vårdnadshavarna vilket vi inte bedömer att det finns något lagstöd för. Ordningsreglerna är kopplade till disciplinära åtgärder i skollagen och där finns inget utrymme att rikta disciplinära åtgärder mot föräldrarna eller andra vårdnadshavare. Om skolan vill skapa dialog med vårdnadshavarna om samarbetet mellan hemmet och skolan är det vår bedömning att det får det ske på annat sätt än genom att inkludera föräldrarna i ordningsreglerna. Det är vidare vår bedömning att skolorna behöver utveckla sitt arbete i förhållande till de nya skrivningarna om att hur ordningsreglerna följs ska följas upp och analyseras och vid behov leda till omarbetningar.

Likt för grundskolan bedömer vi att gymnasieskolornas ordningsregler skiljer sig väsentligt i fråga om tilltal, omfattning och detaljnivå. Vissa skolors ordningsregler innehåller även skrivningar om konsekvenser vid brott mot reglerna eller en åtgärdstrappa. Vi ser positivt på att det i den juridiska vägledningen framgår hur arbetet med ordningsreglerna ska bedrivas.

6. Återrapportering till nämnd

Avsnittet syftar svaret på revisionsfrågan om vilken återrapportering som sker till nämnderna avseende skolornas trygghetsarbete.

Revisionskriterium

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Vidare ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Se vidare avsnitt 10.

6.1. Iakttagelser

6.1.1. Grundskolan

Barn- och skolenheten tar del av information om arbetet mot kränkande behandling dels löpande på varje sammanträde, dels vid uppföljningar två gånger per år.

Löpande på varje sammanträde finns minst två ärenden som berör kränkande behandling:

1. Redovisning av delegationsbeslut om kränkande behandling ur DF Respons
2. Redovisning av anmälningsärenden (kränkingsanmälningar) enligt skollagen

När rektor klarmarkerar en utredning i DF Respons registreras det automatiskt som ett delegationsbeslut och det är dessa som nämnden varje månad tar del av enligt punkt ett ovan. Det framgår bland annat datum för kränkningen och på vilken skolenhet den inträffat samt om det bedömts som en kränkning när utredningen är klar.

Inom ramen för redovisningen av anmälningsärenden, punkt två, får nämnden en sammanställd statistikrapport med bland annat totalt antal ärenden sedan senaste mötet, hur många av dessa utredningar som avslutats och en kategorisering av vad kränkningen bestod av samt om den bedömts som allvarlig.

Barn- och skolenheten ska enligt årsplanering ta del av en uppföljning av arbetet mot kränkande behandling två gånger om året. Under 2022 har det skett dels i maj dels i september. Nämnden får vid dessa tillfällen ta del av bakåtblickande statistik samt en översiktlig bild av vad förvaltningen iakttagit. Därtill sker vid varje tillfälle en fördjupning, i form av muntlig föredragning, enligt ett tema som bestäms av presidiet i samarbete med förvaltningen. Denna del syftar till att få en fördjupad bild av arbetet. 2022 års tema har varit kränkningar på sociala medier respektive elevhälsans roll och arbete.

Tabell 10. Anmälda ärenden om kränkande behandling i grundskolan

	HT19	VT20	HT20	VT21	HT21	VT22
Grundskola inkl. fritidshem	956	1073	929	967	1121	987

Källa: Sammanställning till nämnden. Baserar sig från HT 21 på ärenden som registrerats i DF Response. Ärenden med skyddade personuppgifter redovisas i ärendehanteringssystemet W3D3 och finns inte med i statistiken. Antalet registrerade ärenden med skyddade personuppgifter uppgår till 12 st för vårterminen -22.

Från och med hösten 2021 använder alla grundskolor det digitala systemet för anmälan och utredning. Förvaltningen reflekterar i tjänsteskrivelsen (BSN 2022/0278) den 2 mars 2022 om det kan ligga bakom en ökad benägenhet att anmäla eller om de högre siffrorna på antalet anmälningar hösten 2021 jämfört med tidigare år beror på andra orsaker så som att fler kränkningar inträffar. Utvecklingen är inte entydig och våren 2022 inträffade något färre kränkningar jämfört med höstterminen 2021.

Av den senaste redovisningen till nämnden kan vi bland annat utläsa:

- ▶ Att utredning pågår i 5 procent av anmälningar av kränkande behandling.⁴
- ▶ Av de avslutade ärenden är det 23 procent som efter utredning ej bedöms vara en kränkning.
- ▶ I de fall där en kränkning konstaterats har 10 procent varit en kränkning utifrån diskrimineringsgrunderna och 7 procent sexuella trakasserier. Övriga 83 procent har varit övrig kränkande behandling.
- ▶ 46 procent av ärendena avslutas inom fem kalenderdagar.

Nämndens redovisning inkluderar också sammanställningar per skolenhet och redovisning av de enheter som har flest antal anmälningar per hundra elever.

Vid intervjuer framkommer att förvaltningen inte kontinuerligt bevakar att ärenden avslutas i tid men att de på kvalitetsdialoger med respektive skolenhet tar upp om de ser att handläggningstiderna generellt är långa på enheten. Förvaltningen konstaterar vidare i redovisning av kränkande behandling till nämnden vårterminen 2022 att det inte finns någon koppling mellan antal ärenden totalt eller antal elever på enheten och utredningstid utan att långa handläggningstider beror på att ärenden är komplicerade eller på bristande dokumentation. I ett särskilt avsnitt i redovisningen till nämnden framgår hur många ärenden under föregående termin som rört kränkande behandling där en personal misstänks ha utsatt en elev för kränkande behandling. Enligt uppgift har det rapporterats 32 ärenden vårterminen

⁴Statistiken är uppdelad utifrån inom vilken skolform kränkningen inträffat (förskola, grundskola inklusive fritidshem eller särskola). Av de totalt 1014 kränkingsanmälningarna inom nämndens verksamheter har 987 inträffat i grundskolan inklusive fritidshemmet. I kategoriseringen skiljer man inte på skolform utan siffrorna ovan hänvisar till kategoriseringar av samtliga anmälda kränkningar oavsett skolform.

2022 som gäller personal/barn-elev. Vid intervjuer framkommer att inte är ovanligt att lärare stängs av under utredningstiden, när det finns misstanke om att de kränkt en elev. Detta för att ge förutsättningar att utreda samt skydda eleverna, inte som en disciplinär åtgärd. Beroende på vad utredningen kommer fram till kan det vara aktuellt med polisanmälan.

För tillsyns- och klagomålsärenden redovisas till nämnden antal tillsynsärenden totalt och antal som rör kränkande behandling samt antal klagomål som rör kränkande behandling. I en bilaga framgår sammanfattande information om varje ärende. Bland annat vilken skola ärendet gäller, om tillsynsmyndigheter beslutat om föreläggande och vilka skäl som funnits för det beslutet. Slutligen framgår vilka åtgärder den aktuella skolan eller förvaltningen som helhet genomfört med anledning av ärendet. Barn- och skolnämnden fattar inga beslut om åtgärder i samband med redovisningarna utan noterar informationen.

Vid intervjuerna framkommer att förvaltningen fortfarande generellt upplever att de är en relativt ny organisation och att alla rutiner inte fullt ut har satt sig, sedan samgåendet av barn- och skolnämnd Lunds stad och barn- och skolnämnd Lund öster 2018. Dessutom upplever man att man är en stor organisation med många medarbetare och elever varpå det kan ta tid att nå ut till alla.

6.1.2. Gymnasieskolan

Utbildningsnämnden har ett årshjul, i vilket det framgår att de tar del av anmälan av kränkande behandling vid varje nämndsammanträde och kvalitetsanalyser på decembersammanträdet. Det framgår även att det ska ske ett presidiebesök per skola/enhet per halvår och en kvalitetsdialog per skola/enhet årligen.

Utbildningsnämnden har beslutat om utvecklingsområdet att *förbättra arbetet med att säkerställa trygghet och studiero för alla elever, genom ett välfungerande elevhälsoarbete och arbetsmiljöarbete*. Arbetet med trygghet och studiero återspeglar till nämnden genom förvaltningens kvalitetsanalys samt utifrån området social hållbarhet i Stratsys. Enligt uppgift innehåller rapporteringen samma information. I utbildningsnämndens kvalitetsrapport anges att utbildningen delvis utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av analysen framgår att bakgrunden till bedömningen är att samtliga enheter utom en hade ett indexvärde på skolenheten i nivå med eller över riksnittet 8,3 och i nivå med föregående läsår. Vidare framgår att händelser på en skola ledde till att tryggheten och studiero påverkades negativt i mindre antal klasser på skolan men att skolan sedan dess genomfört ett omfattande arbete för att säkerställa trygghet och studiero. Vad gäller utvecklingsinsatser så uppges att utbildningskansliet stödjer arbetet med utvecklingsinsatser vis behov på den skola som uppgett att de delvis säkerställt trygghet och studiero samt vilka insatser som ska genomföras på den skolan.

Nämnden tar del av kontinuerlig återspeglning av anmälda kränkingsärenden. Utvecklingsstrategen ger nämnden fördjupad information om statistik som rör kränkingsärenden och resultatet på LUNK.

Nämnden får endast information om specifika elevärenden vid behov. Presidiet meddelas om det sker allvarliga händelser kring elever som exempelvis om en elev har med sig vapen eller om det sker ett större slagsmål eller om elev förekommer i flertal anmälningar från Skolinspektionen. Det finns dock ingen skriftlig rutin kring när, hur och vad för information nämnden ska ta del av kopplat till elevärenden. Vidare är det muntligt kommunicerat till rektorer att ärenden där det finns misstanke om brott ska meddelas till förvaltningsjuristen.

Nämnden tar del av skolenheternas planer mot kränkande behandling i november. Planerna delges nämnden som bilaga inför sammanträdet. Sedan har ledamöterna möjligheter att lyfta frågor kring planerna på sammanträdet samt vid kvalitetsdialog med skolorna i mars.

Vad gäller kvalitetsdialogerna så upplever intervjuade från nämnden dem som väldigt givande då de får möjlighet att diskutera mer djupgående med rektorer och biträdande rektorer. Presidiet besöker även varje skolenhet en gång per termin för att träffa skolledning, personal och elever. Intervjuade från nämnden uppger att det finns möjlighet att ställa frågor om trygghet till skolorna vid dessa tillfällen.

Intervjuade från förvaltningen och rektorer upplever nämnden som intresserade av arbetet med trygghet och studiero, då de ställer många frågor vid återrapportering och ber om mer information. Intervjuad nämndsordförande känner sig trygg med att förvaltningen delger information om elevärenden av allvarlig karaktär. Vid en allvarligare händelse ska ordförande informeras som i sin tur informerar presidiet, där de tar ställning till om nämnden behöver agera eller enbart hålla sig informerade. Nämnden tar även del av Skolinspektionsärenden. Även intervjuade från utbildningsnämndens minoritet upplever att de får den informationen de behöver.

6.2. Bedömning

Det är vår bedömning att barn- och skolnämnden har en ändamålsenlig uppföljning av antalet kränkingsärenden och arbetet med dessa. Vi bygger vår bedömning på att nämnden löpnade på varje sammanträde tar del av delegations- och anmälningärenden samt två gånger per år tar del av statistik om bland annat antalet anmälningar, utredningstider och vilka skolor som har flest antal anmälningar. Dessutom tar men genom de muntliga föredragningarna med av fördjupad information av någon aspekt av arbetet.

Det är vår bedömning att det sker en ändamålsenlig återrapportering av skolornas trygghetsarbete till utbildningsnämnden. Vi grundar vår bedömning på att det finns ett årshjul som tydliggör vilken återrapportering nämnden ska ta del av vad gäller trygghet och studiero och att nämnden tar del av återrapportering i enlighet med årshjulet. Vi ser även positivt på att återrapporteringen innehåller information om någon skola sticker ut i jämförelse med övriga.

7. Uppföljning av tidigare rekommendationer

Avsnittet syftar svaret på revisionsfrågan om de rekommendationer som lämnades avseende arbetet med kränkande behandling tagits tillvara på ett tillfredställande vis.

Revisionskriterium

År 2016 genomfördes en granskning av grundskolornas arbete för att motverka kränkande behandling.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och skolnämnden Lund stad att:

- ▶ Säkerställa att nämnden till samtliga skolor och förskolor förmedlar att elevens/barnets upplevelse av att känna sig kränkt är en tydlig grund för anmälan av kränkande behandling.
- ▶ Säkerställa att nämnden har en tydlig rutin kring hur de tar del av de utredningar kring diskriminering och kränkande behandling som skolor och förskolor genomför.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och skolnämnden Lund öster att:

- ▶ Säkerställa att det genom delegationsordning eller på annat vis framgår vem som tar beslut angående upprättande av likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling. Om detta delegeras, säkerställa att planerna anmäls till nämnden, så att nämnden förvissas sig om att det finns aktuella och ändamålsenliga planer.
- ▶ Säkerställa att det av nämndens beslutade dokument tydligt framgår att berörda vårdnadshavare ska informeras så fort som möjligt avseende ärenden gällande diskriminering och kränkande behandling.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades båda barn- och skolnämnderna att:

- ▶ Säkerställa ett ändamålsenligt arbete gällande att samtliga förskolors och skolors likabehandlingsplaner innehåller kartläggningar av verksamheten, en analys utifrån dessa kartläggningar samt tydliga och uppföljningsbara mål med koppling till verksamhetens konstaterade behov inom området.
- ▶ Genom rutin säkerställa att samtliga skolors och förskolors likabehandlingsplaner är uppdaterade och finns tillgängliga för barn/elever och vårdnadshavare.
- ▶ Utveckla nämndernas övergripande systematiska kvalitetsarbete inom området likabehandling samt diskriminering och kränkande behandling. Som en del av detta kritiskt analysera insamlat underlag (till exempel utifrån sammanställning av elevenkäter eller enheternas likabehandlingsplaner) med fokus på att identifiera eventuella nämndsövergripande utvecklingsområden.

Det genomfördes även en uppföljande granskning år 2017 av grundskolornas arbete för att motverka kränkande behandling avseende ett särskilt elevärende, med fokus på nämndens hantering av individärenden.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och skolnämnden Lund stad att:

- ▶ Utveckla nämndens övergripande systematiska kvalitetsarbete avseende arbetet mot kränkande behandling. Som en del av detta genomföra en dokumenterad analys av insamlat underlag med fokus på att identifiera eventuella utvecklingsområden.
- ▶ Säkerställa att riskanalysen inom ramen för nämndens interna kontroll omfattar samtliga delar av arbetet mot kränkande behandling.
- ▶ Säkerställa att det hos nämnden finns kunskap och förståelse för delegationsordningens syfte och innehåll samt det ansvar som åligger nämnden kring att ta del av anmälningar av delegationsbesluten.

7.1. Iakttagelser

Tidigare rekommendation	Iakttagelser 2022
Barnets upplevelse är grund för anmälan	Av rutin och ärendehantering framgår dels att det "är barnets/elevens upplevelse av kränkande behandling/diskriminering som ska anmälas", dels att all personal har en anmälningsskyldighet. Vi noterar vidare att nästen en fjärdedel av de anmälda kränkningarna vid utredning visar sig inte bedömas som en kränkning, något som kan tas som tecken på att personal är benägen att hellre anmäla än låta bli när man är osäker. Dock förekommer mycket stora skillnader mellan skolorna i antalet anmälningar per 100 elever (mellan 1,7 och 79 anmälningar per 100 elever), vilket vi bedömer behöver analyseras vidare. Läs mer under kapitel 3.2 kränkande behandling.
Tydlig rutin kring hur nämnden tar del av utredningar	Som vi redogjort för i kapitel fyra tar nämnden på varje sammanträde del av anmälnings- och delegationsärenden som rör kränkande behandling samt två gånger per år del av statistik och fördjupning inom ett utvalt område. Vid allvarliga kränkningar tar presidiet del av muntlig information så snart som möjligt och nämnden kan också få särskilda uppföljningar på nästkommande sammanträde i allvarliga fall eller då det exempelvis är aktuellt med polisanmälan.
Säkerställa att det framgår vem som fattar beslut om planer mot diskriminering, trakasserier och	I varje plan finns skrivningen att huvudmannen delegerat till rektor att tillse att skollagen och diskrimineringslagen följs. I varje skolas plan är också en namngiven rektor utpekad under rubriken "ansvarig rektor". Genom uppföljning i november, som en del av återrapporteringen av delegationsbeslut, tar nämnden del av en lista som visar på om skolorna har

sexuella trakasserier samt säkerställa att planerna anmäls till nämnden	fastställt en plan mot kränkande behandling, diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier för innevarande läsår. I november hade samtliga grundskoleenheter utom en fastställt en plan.
Säkerställa att tydligt framgår att berörda vårdnadshavare ska informeras så fort som möjligt	Varken i rutinbeskrivningen, den checklista som finns eller i lathunden för arbetet i det digitala systemet DF respons framgår något om information till vårdnadshavare. Det finns dock med som en utredningsåtgärd som man kan ange att man vidtagit när ärendet registreras i det digitala systemet men inget finns angivet om när eller hur det bör ske.
Säkerställa ändamålsenligt arbete med kartläggning och analys samt uppföljningsbara mål	Se kapitel 4.1 om systematiskt kvalitetsarbete och 4.2 om planer mot kränkande behandling.
Utveckla nämndens övergripande systematiska kvalitetsarbete avseende arbetet mot kränkande behandling	Se kapitel 4.1 om systematiskt kvalitetsarbete och 4.2 om planer mot kränkande behandling.
Säkerställa att riskanalysen i det interna kontrollarbetet omfattar arbetet mot kränkande behandling	Vi har tagit del av riskanalys för 2022. I denna finns en risk som berör kränkande behandling med, nämligen "Att verksamheterna inte upprättar plan mot kränkande behandling i enlighet med skollagens krav". Sannolikheten bedöms som en tvåa (mindre sannolik) och konsekvensen som en trea (kännbar). Det totala riskvärdet blir därmed en åtta. Inga kontrollåtgärder vidtas med anledning av bedömningen.
Säkerställa kunskap och förståelse för delegationsordningens syfte, innehåll och ansvar.	Nämnden får vid varje sammanträde del av listor med delegationsbeslut. Det står att läs att "de beslut som fattats med stöd av nämndens delegation har samma rättsverkan som nämndens egna beslut och kan inte ändras av nämnden. Redovisning av fattade delegationsbeslut till nämnden görs i två syften; dels för nämndens information, dels för att beslut som kan överklagas enligt kommunallagens regler om laglighetsprövning ska vinna laga kraft."

7.2. Bedömning

Det är vår sammanfattande bedömning att barn- och skolnämnden i stor utsträckning vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer. Den rekommendation där arbete främst bedöms återstå är det vi tidigare i rapporten lyft om analys av varför det skiljer sig så mycket åt mellan den skola som har flest antal respektive lägst antal anmälningar per 100 elever. Risken finns att förhållandet inte

bara speglar en skillnad i det faktiska antalet kränkningar utan också olika syn på vad som ska anmälas.

Vi bedömer vidare att det ytterligare kan förtydligas att vårdnadshavare ska underrättas så snart som möjligt samt att beskrivningen av risken "Att verksamheten inte upprättar plan mot kränkande behandling i enlighet med skollagens krav" kan utvecklas. Som vi konstaterat i kapitel 4.1 om iakttagelser angående återrapportering till barn- och utbildningsnämnden får nämnden en återrapportering av att planer finns men som också konstaterats i kapitel 3.4 behöver planerna utvecklas. Bland annat bedöms det som en brist att uppföljningen av föregående års insatser samt beskrivning av nuläget är mycket kortfattad och i något fall sker ingen uppföljning alls. Detta är inte i enlighet med skollagens krav.

8. Slutsats

Vår sammanfattande slutsats är att både barn- och skolnämnden och utbildningsnämnden bedriver ett till stor del ändamålsenligt arbete med att skapa trygghet i skolan. Bedömningen grundas på att det inom båda nämnders verksamheter genomförs analyser kring elevernas upplevelse av trygghet och studiero och att nämnderna har en ändamålsenlig uppföljning av skolornas trygghetsarbete. Vi bedömer dock att det finns vissa utvecklingsområden.

Vad gäller barn- och skolnämnden bedömer vi att nämnden i stor utsträckning vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer avseende arbetet med kränkande behandling. Vi bedömer dock att den kartläggning och analys som genomförs av elevers upplevelser av trygghet och studiero inte i tillräcklig omfattning ligger till grund för de insatser som genomförs. Vi menar att analysen av trivsel på skolorna behöver utvecklas. Därtill återstår en analys av varför det skiljer sig så mycket åt mellan den grundskolaskola som har flest antal respektive lägst antal anmälningar per 100 elever.

Vidare visar granskningen att det inte går att bedöma om det inom barn- och skolnämndens verksamhet eller utbildningsnämndens verksamhet sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder. Det som dokumenteras och följs upp i planerna mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier bedöms vara allt för allmänt beskrivet. Vidare bedömer vi att det är en brist att diskrimineringsgrunderna inte kopplas ihop med enskilda grundskolors och gymnasieskolors arbete och nuläge i planerna mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

Revisionsfråga	Svar
▶ Görs kartläggningar och analyser kring elevernas upplevelser av trygghet och studiero utifrån Skolinspektionens bedömning?	Ja. Såväl inom barn- och skolnämndens verksamhet som inom utbildningsnämndens verksamhet sker kartläggning och analys av elevernas upplevelse av trygghet och studiero.
▶ Finns ett ändamålsenligt förebyggande arbete för att främja en god studiemiljö och trygghet?	Inom barn- och skolnämnden verksamhet sker ett delvis ändamålsenligt arbete med att främja en god studiemiljö och trygghet. Det är vår bedömning att undersökningarna inte i tillräcklig omfattning ligger till grund för de insatser som genomförs. Vi menar att analysen av trivsel på skolorna behöver utvecklas. Inom utbildningsnämndens verksamhet sker ett till stor del ändamålsenligt arbete med att främja en god studiemiljö och trygghet. Vi bedömer att det råder en risk för olikvärdigt arbete på vissa skolor, där

	analys och insatser sker inom respektive program.
▶ Sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder?	Det är vår bedömning att det inte fullt ut går att bedöma om det inom de två nämndernas verksamhet sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder. Det som dokumenteras och följs upp i planerna mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier bedöms vara allt för allmänt beskrivet. Vidare bedömer vi att det är en brist att diskrimineringsgrunderna inte kopplas ihop med enskilda grundskolors och gymnasieskolors arbete och nuläge i planerna mot kränkande behandling och diskriminering.
▶ Finns ordningsregler för samtliga skolor och är dessa kända?	Ja. Dock bedömer vi att ordningsreglerna inom både barn- och skolnämndens och utbildningsnämndens verksamhet skiljer sig väsentligt i fråga om tilltal, omfattning och detaljnivå.
▶ Vilken återrapportering sker till nämnderna avseende skolornas trygghetsarbete?	Vi bedömer att både barn- och skolnämnden och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig uppföljning av skolornas trygghetsarbete.
▶ Har de rekommendationer som lämnades avseende arbetet med kränkande behandling tagits tillvara på ett tillfredsställande vis?	Vi bedömer att barn- och skolnämnden i stor utsträckning vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer. Den rekommendation där arbete främst bedöms återstå är analys av varför det skiljer sig så mycket åt mellan den skola som har flest antal respektive lägst antal anmälningar per 100 elever.

Vi rekommenderar barn- och skolnämnden att:

- ▶ Säkerställa en tillräcklig analys utifrån kartläggningar kring elevernas upplevelser av trygghet och studiero som kan ligga till grund för insatser. I detta ingår att utveckla analysen av skillnader mellan enheter.

Vi rekommenderar utbildningsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att det sker ett likvärdigt förebyggande arbete för att främja en god studiemiljö och trygghet inom skolorna.

Vi rekommenderar barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden att:

- ▶ Tillse att det sker ett aktivt förebyggande arbete enligt samtliga diskrimineringsgrunder genom att koppla dessa till kartläggning och analys av elevernas upplevelser av trygghet och studiero.

Malmö den 25 januari

Sara Shamekhi

EY

Imelda Bengmark

EY

9. Källförteckning

Intervjuade funktioner barn- och skolnämnden/-förvaltningen

- ▶ Ordförande och vice ordförande i barn- och skolnämnden som representant för majoriteten.
- ▶ 2e vice ordförande och två ledamöter i barn- och skolnämnden som representant för minoriteten.
- ▶ Förvaltningschef
- ▶ Nämndssekreterare
- ▶ Två verksamhetscontroller
- ▶ Två utbildningschefer med ansvar för grundskola och grundsärskola
- ▶ Förvaltningsjurist
- ▶ Rektor och bitr rektor Genarps skola
- ▶ Rektor Järnåkraskolan
- ▶ Rektor Gunnesboskolan

Intervjuade funktioner utbildningsnämnden/-förvaltningen

- ▶ Förvaltningschef
- ▶ Förvaltningsjurist
- ▶ Utvecklingsstrateg
- ▶ Biträdande rektor för samhällsvetenskapsprogrammet Katedralskolan
- ▶ Biträdande rektor för samhällsvetenskapsprogrammet Polhemsskolan
- ▶ Biträdande rektor på Vipan för hotell- och turismprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, programmet för hotell, restaurang och bageri
- ▶ Ordförande i utbildningsnämnden som representant av majoriteten
- ▶ Två ledamöter från utbildningsnämnden som representant av minoriteten

Analyserade dokument barn- och skolnämnd

Allmänt, systematiskt kvalitetsarbete mm.

- ▶ Årsplanering för barn- och skolnämnden 2021, beslut i nämnd.
- ▶ Skolinspektionens beslut efter regelbunden kvalitetsgranskning av Lunds kommun, 2021-11-29
- ▶ Skolinspektionens uppföljningsbeslut efter regelbunden kvalitetsgranskning av huvudman Lunds kommun, 2022-06-22
- ▶ Tjänsteskrivelse Skolinspektionens regelbundna kvalitetsgranskning på huvudmannanivå, Sl dnr 2021:4091, 2022-04-12

- ▶ Power Point om Skolinspektionens regelbundna kvalitetsgranskning hösten 2021
- ▶ Resultat LUNK 2021 och 2022, på huvudmanna- och enhetsnivå.
- ▶ Handlingsplan intern kontroll 2022 inkl riskbank.

Kränkande behandling

- ▶ "Åtgärder vid kränkande behandling" information på intranätet Inloggad. Uppdaterad 2022-09-27.
- ▶ Rutinbeskrivning och ärendehantering kränkande behandling, 2021-09-08.
- ▶ Rutinbeskrivning och ärendehantering kränkande behandling elever med skyddade personuppgifter, 2021-10-01.
- ▶ Checklista vid utredning av kränkande behandling, 2019. Lathund för arbetet i DF Response, 2022-01-28.
- ▶ Manual för diarieföring och anmälan av kränkande behandling med skyddade personuppgifter, 2021-08-18.
- ▶ Uppföljning av arbetet mot kränkande behandling, tjänsteärende till nämnd 2021-09-18 respektive tjänsteärende 2022-01-28. Samt PowerPoint, presentationsmaterial till nämnd ht 20, vt 21, ht 21 samt vt 22.
- ▶ Läsårsrapport kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier läsår 19/20.
- ▶ Statistik avseende antal ärenden kränkande behandling under 2021, uppdelat per enhet.
- ▶ Presentationsmaterial från tematiska fördjupningar i nämnden: främjande och förebyggande arbete (2021-02-16), kränkningar personal- barn (2021-09-21) samt kränkningar på nätet (2022-05-03).
- ▶ Anmälan av beslut om planermot kränkande behandling läsåret 2022/2023. Tjänsteskrivelse till nämnd 2022-11-25.
- ▶ Anmälningsärenden enligt skollagen till barn- och skolnämnden. Tjänsteskrivelse till nämnd 2022-11-15 inkl bilaga med redovisning av kränkingsanmälningar.
- ▶ Anmälan av delegerade beslut. Tjänsteskrivelse till nämnd 2022-11-15 inkl bilaga Redovisning av delegationsbeslut om kränkande behandling ur DF Respons.
- ▶ Planer mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier på följande skolenheter (både för läsåret 2021/2022 och 2022/2023): Genaprps skola, Järnåkraskolan samt Gunnesboskolan.

Ordningsregler för följande skolenheter:

- ▶ Fågelskolan
- ▶ Järnåkraskolan

- ▶ Gunnesbo åk F-6
- ▶ Gunnesboskolan åk 7-9
- ▶ Mårtensskolan
- ▶ Tunaskolan
- ▶ Svaleboskolan åk 4-6

Analyserade dokument utbildningsnämnden

Allmänt

- ▶ Skolinspektionens beslut för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram efter tillsyn i Gymnasieskolan Vipan i Lunds kommun, 2018-04-10
- ▶ Utbildningsförvaltningens svar till Skolinspektionen efter tillsynsbeslutet gällande Utbildningsnämnden, Lunds kommun, 2018-08-27
- ▶ Skolinspektionens beslut efter uppföljning för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram efter tillsyn i Gymnasieskolan Vipan i Lunds kommun, 2019-05-28
- ▶ Utbildningsnämndens årshjul
- ▶ Utbildningsnämndens mål och utvecklingsområden 2022
- ▶ Delegationsplan för utbildningsförvaltningen i Lund, 2022-10-26
- ▶ Elevhälsans organisation
- ▶ Lathund för Backa-projekt
- ▶ Juridisk vägledning angående arbetet med ordningsregler och disciplinära åtgärder i gymnasie- och gymnasiesärskolan, 2019
- ▶ Drogpolicy på Gymnasieskolan Vipan
- ▶ Upplägg Vipans värdegrundsprogram
- ▶ Kvalitetsanalys Spyken 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Vipan 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Hedda Andersson gymnasiet 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Katedralskolan 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Polhem 2021
- ▶ Kvalitetsanalys ISLK 2021
- ▶ Kvalitetsanalys MCL 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Vuxenutbildning 2021
- ▶ Kvalitetsanalys Utbildningsnämnden 2021
- ▶ Statistikrapport anmälan av kränkande behandling UN20220614
- ▶ Resultat LUNK 2022

Ordningsregler för följande skolenheter:

- ▶ Polhemskolan
- ▶ Hedda Anderssongymnasiet
- ▶ Katedralskolan
- ▶ Vippan

Kränkande behandling

- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering Spyken läsår 2021/22
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering Vippan läsår 2021/22
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering Hedda Andersson gymnasiet läsår 2021/22
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering Katedralskolan läsår 2021/22
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering Polhem läsår 2021/22
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering ISLK läsår 2021/22

10. Revisionskriterium

10.1. Kommunallagen

I kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1 § anges att det är styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

10.2. Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter är svensk lag sedan den 1 januari 2020 och innebär att alla barn ska tillförsäkras de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag. Av artikel 19 i konventionen framgår att alla barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp. Skolan ska enligt artikel 29 hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter.

10.3. Diskrimineringslagen

Enligt diskrimineringslagen (2008:567) får den som bedriver verksamhet enligt skollagen inte diskriminera något barn eller någon elev. Om en utbildningsanordnare får kännedom om att ett barn eller en elev i samband med verksamheten anser sig ha blivit utsatt för trakasserier är utbildningsanordnaren skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserier och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier i framtiden.

10.4. Skollagen

I skollagen (2010:800) kapitel fyra finns bestämmelser om att kvalitet och inflytande. I §3 anges att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt på huvudmannanivå ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Rektorn ansvarar enligt §4 för att för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Skollagen stadgar att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Bestämmelser om detta finns i kap 5. Huvudmannen ska se till att:

- ▶ det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero

Vidare anges i kap 5 §5 att Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs, ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler. Vidare anges i §6 att personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Åtgärderna ska stå i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter

I skollagens sjätte kapitel finns bestämmelser om kränkande behandling.

Huvudmannen ska se till att:

- ▶ Det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.
- ▶ Det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.
- ▶ Det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Vidare anges i §9-10 att huvudmannen eller personalen inte får utsätta ett barn för kränkande behandling. Den personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Denne är i sin tur skyldig att anmäla det till huvudmannen, som är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna eller trakasserierna och i förekommande fall vidta de åtgärder som kan krävas för att förhindra kränkande behandling eller trakasserier i framtiden.

10.5. Skolverkets stödmaterial "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar" (2019)

Enligt stöd materialet ska det främjande arbetet pågå varje dag, under varje lektion och mellan lektionerna. Samtlig personal, elever och vårdnadshavare är en del av det främjande arbetet. Det förebyggande arbetet innebär att avvärja risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Som grund för arbetet ligger regelbundna kartläggningar av de risker för sådant som finns i den egna verksamheten.

Vidare behöver skolan skapa förutsättningar för att upptäcka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Som grund för detta ligger de regelbundna kartläggningarna av elevernas upplevelse av utsatthet samt arbetet med att skapa en tillitsfull relation mellan elever och personal. Arbetet med att upptäcka är även kopplat till det förebyggande arbetet och till kravet på anmälning av trakasserier och kränkande behandling till rektor och vidare till huvudmannen.

Vad gäller arbetet med att utreda och åtgärda trakasserier och kränkningar är ansvarsfördelning av arbetet centralt samt att det ska finnas rutiner för utredning/rapportering, hantering av den som blivit utsatt för trakasserier eller kränkningar och hantering av dem som utsatt någon för trakasserier och kränkningar, dokumentation samt uppföljning av varje steg i denna process. Dessa rutiner ska vara kända av all personal, alla elever och föräldrar.

Dokumentationen av utredningen och åtgärderna ska ligga till grund för uppföljning av de beslutade åtgärderna och som underlag för att identifiera eventuella mönster i de fall som uppkommer på skolan. Dokumentationen är värdefull när skolan ska planera för att förbättra både det främjande, förebyggande, upptäckande och åtgärdande arbetet.

10.6. Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer

I ekonomi och verksamhetsplan med budget för 2022-2024 framgår att Lunds kommun har fyra fokusområden och totalt nio kommunfullmäktigemål. Mål nr tre lyder " Lunds kommun ska vara den bästa kommunen att bo och leva i, särskilt för barn och unga. Till målet finns följande beskrivning "Lunds kommun ska vara en trygg plats där vi planerar och bygger för alla skeenden av livet. Tillgängligheten ska vara god och antidiskrimineringsarbetet grundläggande. Utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter ska upplevas som stort och brett".